

Recensent: Merthe van der Bruggen

Corien Krouwel: 'De dwaas.' Uitgeverij Boekscout.nl, Soest 2007. ISBN: 9789088341724 (Epilepsie, gedragsverandering, depressie/PO). Zie ook: www.boekscout.nl

Soort boek/Ziekte/Stijl:

Een aangrijpend en spiritueel getint boekje over de opname van de vader van de auteur in een psychiatrisch ziekenhuis aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Zij beschrijft de mensonterende wereld van de instelling, het taboe dat in die tijd op het "gek zijn" rustte alsook de ontredderde toestand waarin haar moeder met de kinderen achterbleef.

Het boek valt uiteen in twee delen. Het eerste deel richt zich vooral op het leven van de vader. Krouwel schreef het om haar liefde en pijn over het verleden een plaats te geven toen zij in een persoonlijke crisis verkeerde. Het tweede deel, de nabeschouwing, zoomt in op Krouwels eigen leven. Dit blijkt op onbewust niveau in het teken van haar vaders leven en lijden te hebben gestaan. Een familieopstelling schenkt haar dieper inzicht in de oorzaak van haar vaders gekte: onverwerkt verdriet uit vervolgen generaties. Krouwel komt tot het inzicht dat dit verdriet ook op de huidige en toekomstige generaties zal blijven doorwerken, tenzij de bron ervan erkend en begrepen wordt.

Over de schrijfster:

Corien Krouwel is nog een peuter als haar vader wordt opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Ze groeit op met haar moeder en twee broers. Over zijn situatie wordt weinig gesproken en Krouwel heeft moeite om de zaak een plek te geven. Pas in de jaren vóór zijn dood bouwt ze een intiemere relatie met haar vader op.

Het gezin leeft lange tijd op een inkomensniveau dat ver beneden het huidig aanvaardbare bestaansminimum ligt. Toch weet Krouwel zich te scholen. Via avondstudie verwerft ze aktes op het terrein van rechten en economie op HBO niveau. In de jaren '60 en '70 maakt zij een academische carrière bij de landelijke overheid op het terrein van sociale zekerheid en gezondheidszorg.

De vroegtijdige en plotselinge dood van haar twee broers confronteert haar met haar prioriteiten in het leven. Na een rustpauze gooide zij in de jaren '80 haar loopbaan om en zet een praktijk op als zelfstandig interim manager en organisatieadviseur. Weer krijgt zij klussen in de geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor verstandelijk beperkten. Later werkt zij ook als coach en mediator. Zij volgt een opleiding in de Psychosynthese en verdiept zich in oosterse en westerse zienswijzen.

Vervolgens gooit Krouwel haar loopbaan voor een tweede keer om. Ze gaat zich in familieopstellingen verdiepen. Onder leiding van Prof. Dr. Franz Ruppert uit

München werkt zij een opstelling rond haar eigen vader uit. Zij ontdekt dat er ooit iets ernstigs in de familie is gebeurd, waarover toentertijd en van generatie op generatie niet gesproken werd. Zij raakt ervan overtuigd dat gekte niet in de genen van de patiënten zit, maar in het onverwerkte verdriet van voorbije generaties. Na haar basisstudie in Nederland vervolgt zij haar opleiding bij Rupperts praktijk te München. Met haar boek hoopt zij bij te dragen aan de heling van haar familie en de verwerking van voorouderlijk leed.

Korte Beschrijving:

In dit aangrijpende en spiritueel getinte boekje -het telt slechts 34 pagina's – kan een tweedeling worden onderscheiden.

Het eerste deel is geschreven in het midden van de jaren '80 en speelt zich af in de jaren '50, '60 en '70 van de vorige eeuw. Krouwel beschrijft hierin het leven van haar vader, die aan epilepsie leed. Zijn aandoening leidde tot gedragsveranderingen, waardoor hij thuis niet langer te handhaven was. Op zijn 40ste werd hij opgenomen in een psychiatrische inrichting en verloor in één klap zijn rol in het gezin, zijn werk en zijn burgerrechten. Dat was des te pijnlijker omdat hij een maatschappelijk betrokken mens was. De behandeling die volgde, bleek fysiek invaliderend en - naar de huidige maatstaven gemeten - mensonterend.

In de eerste jaren van zijn verblijf in de instelling was elektroshocktherapie de enig bekende effectieve behandeling tegen depressie. Hierbij traden hevige stuiptrekkingen op, wat bij Krouwel tot botbreuken en vergroeiingen leidde.

Er was weinig aandacht voor de talenten en belangen van de individuele patiënt. Dit wordt duidelijk geïllustreerd door de wijze waarop de heer Krouwel te werk werd gesteld. Hoewel hij ambachtelijk boekbinder van beroep was, mocht hij geen bedrijfsleider worden van de instellingsboekbinderij. In plaats daarvan moest hij leiding aanvaarden van iemand die het vak lang niet zo goed verstond als hijzelf. "Een gek in die functie benoemen paste niet in de geest van de tijd", schrijft zijn dochter.

Door veelvuldige elektroshocks belandde de heer Krouwel in een rolstoel en kon hij niet meer werken. Toch legde hij zich niet bij de situatie neer. Hij begon zich als één van de eersten in te zetten voor patiëntenbelangen. Dit deed hij o.a. door invalidenwagens voor zichzelf en enkele medepatiënten te financieren met de opbrengsten van zijn hobby. Zo herwon hij deels zijn vrijheid. Krouwels vader bleef echter in de instelling wonen tot zijn dood op 66-jarige leeftijd.

Het tweede deel van dit boek wordt gevormd door een nabeschuiving, die de auteur kort voor publicatie schreef. Hierin ziet zij terug op haar eigen leven. Dit blijkt op onbewust niveau in het teken van haar vaders leven en lijden te hebben gestaan. Een familieopstelling schenkt haar dieper inzicht in de oorzaak van haar vaders gekte: onverwerkt verdriet uit vervlogen generaties. Krouwel komt tot het inzicht dat dit

verdriet ook op de huidige en toekomstige generaties zal blijven doorwerken, tenzij de bron ervan erkend en begrepen wordt.

Wat viel op:

Allereerst viel op wat een stigma opname in een instelling indertijd met zich meebracht en in welke hachelijke sociale positie de auteur als kind van een “gestoorde” terecht kwam. Zij werd door de maatschappij in een levensgroot loyaliteitsconflict geduwd.

Ook de veerkracht van de heer Krouwel valt op. Ondanks dat zijn ziekte en behandeling hem lichamelijk hadden gebroken en ondanks dat hij zijn aanzien had verloren, bleef hij initiatieven nemen om zijn situatie te verbeteren. Ook hield hij de behoeften van zijn medepatiënten in het oog. Hij was een pionier als het gaat om het behartigen van patiëntenbelangen.

Dat was hard nodig, want naar de huidige maatstaven werden patiënten zeer onrechtvaardig behandeld. Hun burgerrechten werden hen ontnomen! Elke weerstand tegen hun lot kon als symptoom worden afgedaan, wat leidde tot allerlei misstanden.

Door dit in herinnering te brengen, onderstreept dit boek de waarde van belangenbehartiging van psychiatrische en niet-psychiatrische patiënten. Deze heeft een enorme vlucht genomen sinds de tijd van de heer Krouwel. Patiënten van nu kunnen (in ieder geval in theorie) terecht bij ombudslieden, vertrouwenspersonen, familie- en cliëntenraden. Als gevolg hiervan is de zorg meer cliëntgericht en cliënt gestuurd gaan werken. Wie de geschiedenis niet kent, kan gemakkelijk uit het oog verliezen wat een verworvenheid dat is.

De stelling dat gekte niet in de genen zit maar voortkomt uit onverwerkt verdriet van vorige generaties, geeft aan dit boekje een onverwachte wending. Krouwel schrijft dat zij het ziektekundig model van de psychiatrie kortgeleden recentelijk overboord heeft gezet. Men kan nieuwsgierig zijn waarop deze stelling gebaseerd is en wat ze voor de behandeling van psychiatrisch zieken kan betekenen. Wie hier meer over wil lezen, kan terecht bij www.franz-ruppert.de. Ook in Nederland worden op verschillende plaatsen opstellingen volgens zijn opvattingen aangeboden.

Citaten:

Pag. 11: ‘Soms was mijn vader zeer agressief. Hij voelde zich dan al te zeer in zijn eigenwaarde aangetast en was al te wanhopig door het gebrek aan persoonlijk perspectief. Hij maaide dan in één klap alle kopjes en overige zaken van tafel en menig broeder (verzorger of verpleger) kon nog een flinke klap erna verwachten. Want “wie zijn vader en moeder heeft vermoord is nog goed genoeg in een gekkenhuis te werken”, aldus mijn vader. Ook voor het reduceren van agressieve buien schreven de artsen shocktherapie voor.

Pag. 13, 14: 'Het werken op de boekbinderij gaf natuurlijk problemen. De bedrijfsleider was volgens mijn vader een "koekenbakker", de man kende het vak niet en liep naast zijn schoenen. [...] Om door de dagen heen te komen zocht mijn vader het dan ook in tegendraads gedrag en ruzies. Vele autoriteitsconflicten met de bedrijfsleider waren aan de orde van de dag. Toen als gevolg van shocktherapieën de vingers van mijn vader stijf en krom stonden, hoefde hij ook niet meer naar de boekbinderij.'

Pag.15: 'Mijn vader, politiek zeer geïnteresseerd en sociaal sterk bewogen [...] mocht opeens zijn stem niet meer uitbrengen. Evenmin mocht hij later bij het huwelijk van zijn kinderen zijn goedkeuring aan de huwelijken verlenen. In velerlei opzichten was mijn vader gelijkgesteld met een crimineel (opsluiten en rechten afnemen). En dat alleen omdat hij emotioneel niet meer in staat was thuis in balans met zichzelf en zijn familie te leven.'

Pag. 23: 'De gekte van mijn vader heb ik jarenlang als diep geheim in mijn innerlijk weggestopt tot het uit de duistere spelonken van mijn onderbewuste met kracht als lava naar buiten spoot. [...] Het moet mijn vader pijn hebben gedaan als ik hem niet 'zag' tijdens onze ontmoetingen. Ook ik leed pijn en het doet nog steeds pijn als ik deze onthullingen schrijf.'